

การสร้างสมดุลของทุนนิยมโดยรัฐและเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศจีน

Balancing State Capitalism and digital economy in China

ศศินันท์ เครือชัยพินิต

Sasinank Kruaechaipinit

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Liberal Arts Thammasat University

Email: sasinank@staff.tu.ac.th

Received June 25, 2021 & Revise July 31, 2021 & Accepted October 19, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐซึ่งเริ่มมีการนำมาใช้ตั้งแต่การปฏิรูปเศรษฐกิจในปี 1978 การสร้างสมดุลระหว่างรัฐ และตลาดในยุคที่มีการเน้นการใช้เทคโนโลยี ไอที และสารสนเทศอย่างกว้างขวางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายมากสำหรับรัฐบาลจีนปัจจุบัน งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารของข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน แผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศ นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และปัจจัยรอบตัวของโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศที่เปลี่ยนแปลง โดยรัฐยังเป็นผู้ดำเนินการปรับใช้กลยุทธ์ และนโยบายที่เหมาะสม เพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐบาล และพรรคคอมมิวนิสต์จีนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาคที่เกิดจากการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลยังคงเป็นสิ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญในการแก้ไขเป็นลำดับต้นๆ ของประเทศ

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาด, สาธารณรัฐประชาชนจีน, ทุนนิยมโดยรัฐ, เศรษฐกิจยุคดิจิทัล, การกำกับดูแลไซเบอร์

Abstract

This article explores the relationship between state and market of China in the digital economy which has been affected by state capitalism since the economic reforms in 1978. Balancing state and market in an era of widespread use of technology, IT, and information to support the country's economic development is a huge challenge for the current Chinese government. This study employs a quantitative and a qualitative research method by analyzing the secondary data to study how China's economic structural changes could impact state-market relations in the digital economy era. The research firstly focuses on China's National Plan, National Strategic Plan, key digital policies, and the economic structure of China in the digital economy era. Then, it analyzes the relationship between state capitalism and cyber governance. Lastly, it discusses the relationship between the state and the Chinese market in the digital economy era. This research concludes that the state-market relations would change according to the context and factors surrounding the changes of the structural economy in China to serve the stability of the government and the Chinese Communist Party as the main priority in the long run and the state still takes a leading role to implement strategies and policies. Nevertheless, the inter-regional income disparity caused by the transition to the digital economy remains a top priority for states to address.

Keywords: State-market relations, Republic of China, State capitalism, Digital economy, Cyber governance

1. บทนำ

ประเทศจีนมีลักษณะรูปแบบการเมืองการปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน (The Chinese Communist Party: CCP) ซึ่งประเทศจีนมีเพียงพรรคการเมืองเดียวและมีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศตั้งแต่เริ่มสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งแต่ปี 1949 จนถึงปัจจุบัน ทำให้รัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ ในช่วงก่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจประเทศปี 1949 - 1977 ภายใต้การนำของประธานาธิบดีเหมา เจ๋อตง ได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับแรกขึ้นในปี 1953-1957 ภายใต้ความช่วยเหลือของสหภาพโซเวียตเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยเทียบเท่ากับประเทศในแถบตะวันตก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ (Command Economy) รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรรวมถึงทุนมนุษย์ทั้งหมดในประเทศ เป็นผู้วางแผน และจัดสรรกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศทั้งหมดให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดย

แผนฉบับแรกมุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมหนักเช่น เหล็ก และถ่านหิน เป็นต้น รวมถึงการขยายตัวของรัฐวิสาหกิจ ในเขตเมืองภายใต้การควบคุมของรัฐทั้งหมด โครงสร้างเศรษฐกิจในขณะนั้นพึ่งพิงภาคเกษตรกรรมเป็นหลักถึง ร้อยละ 80 มีแนวความคิดพัฒนาประเทศแบบพึ่งพาตนเอง ปิดประเทศ ไม่มีการค้าขายกับต่างชาติยกเว้นกับ สหภาพโซเวียตที่มีแนวทางการปกครองแบบคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกันที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แต่ทว่า แนวคิดเศรษฐกิจแบบบังคับนั้นปิดเบือนกลไกทางการตลาด ประกอบกับทุนมนุษย์ยังคงเป็นเกษตรกรที่ยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ในอุตสาหกรรมหนัก จึงทำให้เศรษฐกิจล้มเหลวในช่วงก่อนปฏิรูป เกิดการประท้วง ของประชาชนหลายครั้ง เช่น Hundred Flowers Campaign Movement และ Great Leap Forward Movement แต่รัฐบาลจีนใช้อำนาจรัฐในการปราบปรามผู้ชุมนุมให้อยู่ภายใต้การปกครอง ในช่วงดังกล่าวจึง สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมเป็นไปในรูปแบบของการควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดยังไม่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นระบบเศรษฐกิจแบบวางแผน

ในปี 1978 ประธานาธิบดีเติ้ง เสี่ยว ผิง เรียนรู้ความผิดพลาดจากอดีต และข้อเสียของระบบเศรษฐกิจ แบบวางแผน รวมถึงได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จของการพัฒนาประเทศในภูมิภาคตะวันออกเช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ใต้ ไต้หวัน และฮ่องกงที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุให้เกิดการ ปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของความเจริญรุ่งเรืองของเศรษฐกิจจีนในปัจจุบัน มีการใช้ระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมโดยรัฐ ทำให้ภาคการตลาดเข้ามามีบทบาทสำคัญในการต่อรองอำนาจกับรัฐ การ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปการจัดการรัฐวิสาหกิจที่เป็นแบบกระจายศูนย์มากขึ้น การปฏิรูปด้านราคาสินค้าทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน การจัดตั้ง Township Village Enterprises (TVEs) ใน ชนบท และการดำเนินนโยบายเปิดประเทศเป็นครั้งแรก โดยให้ความสำคัญกับภูมิภาคชายฝั่งทะเลตะวันออก ให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับการค้าขาย และลงทุนโดยต่างชาติ เช่น มณฑลกว่างตุง มณฑลเจียงซู และมณฑลเหลียวหนิง เป็นต้น อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากจีนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านค่าแรงที่ต่ำ จึงทำให้บริษัทต่างชาติย้ายฐานการผลิตมาที่ ประเทศจีนเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลกำไร โครงสร้างเศรษฐกิจจีนจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็น ค่อยไปจากภาคเกษตรกรรมที่มีค่าแรงต่ำที่สุด เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน จีนมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ วิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนเริ่มขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม 5 ปี ฉบับที่ 12 (ปี 2011-2015) จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 14 (ปี 2021-2025) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับล่าสุด ทำให้ปัจจุบัน จีนมีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนในประเทศปี 2020 เท่ากับร้อยละ 70.4 คิด เป็นประชากรทั้งหมด 989 ล้านคน (CNNIC, 2021, หน้า 1) ในขณะที่ปี 2012 จีนมีอัตราการเข้าถึง อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 34.3 คิดเป็นประชากรทั้งหมด 457 ล้านคน (CNNIC, 2011, หน้า 1) อินเทอร์เน็ตจึง เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประชากรจีนเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เช่น การจ่ายค่าสินค้าและบริการ การเข้าถึง ข่าว วิดีโอคลิปและข้อมูล และการให้บริการของรัฐผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งสัดส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ของคนในประเทศที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล แต่ด้วยลักษณะการเมืองการปกครองของประเทศจีนเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ที่มุ่งเน้นบทบาทของรัฐ โดยเฉพาะการคงไว้ซึ่งอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน (The Chinese Communist Party: CCP) ทำให้รัฐอยู่ในสถานการณ์ที่จะต้องรักษาสมดุลอำนาจระหว่างการมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวนโยบาย และการเพิ่มการควบคุมทางการเมืองสูงสุด หรือการควบคุมสังคมให้อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ ดังนั้น ความสัมพันธ์ของรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนมากกว่าอดีตด้วยเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

งานวิจัยนี้ส่วนแรกจะกล่าวถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศเพื่อให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้น กลาง และยาว ส่วนที่สองศึกษานโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ส่วนที่สามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ และส่วนที่สี่เป็นการอภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดของประเทศจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

3. การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

การพัฒนาประเทศในแถบตะวันตกที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มุ่งเน้นการใช้ระบบทุนนิยม (Capitalism) ที่มุ่งเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลัก โดยเอกชนเป็นผู้ควบคุมหลัก และปราศจากการแทรกแซงโดยตรงของรัฐในตลาด แต่เศรษฐกิจโลกในตลอดช่วง 15 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงการกลับมาของระบบทุนนิยมโดย (State capitalism) ซึ่งรัฐเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดการเศรษฐกิจและสังคม ในการให้คำปรึกษา และการสะสมทุน หรือการเป็นเจ้าของ และควบคุมทุน รวมไปถึงการที่รัฐเข้าไปมีส่วนจัดการในธุรกิจและการจัดทำนโยบายต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่างประเทศจีนและรัสเซียที่มีการใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐในการพัฒนาประเทศ เป็นผลให้นักธุรกิจและชนชั้นนำของรัฐจากประเทศตะวันตกต้องมีการปรับนโยบายตอบโต้ที่เข้มงวดขึ้น โดยเฉพาะในด้านนโยบายการต่างประเทศ การค้า เทคโนโลยี และการปรับระเบียบการลงทุนใหม่เพื่อให้สามารถรับมือได้ดีกับคู่แข่งใหม่ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจโลกที่ไม่ใช่ชาติตะวันตก (Alami, Dixon, และ Mawdsley, 2021, หน้า 4)

หากมองถึงความสมเหตุสมผลของการใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐของผู้นำประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่างจีนจะเห็นได้ว่า ผู้นำไม่ได้ปฏิเสธการนำระบบทุนนิยมไปปรับใช้ในประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจสูงสุดเพียงอย่างเดียว แต่ทว่าเป้าหมายหลักอีกอันหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กันนั้นคือจุดมุ่งหมายทางการเมืองและการครอบงำทางการเมืองในอนาคต เนื่องจากการจัดการพัฒนาโดยรัฐเพื่อให้เกิดการเติบโตของระบบเศรษฐกิจสามารถเสริมอำนาจของรัฐได้ในอนาคต จึงเป็นเหตุให้ผู้นำประเทศจีนเลือกใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐหากย้อนดูในช่วงที่ทั่วโลกเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ และประเทศแถบตะวันตกเกิดวิกฤตทางการเงินในปี 2008-2009 ประเทศที่ใช้ระบบทุนนิยมโดยรัฐอย่างจีนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจน้อยกว่าประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป ดังนั้น ระบบทุนนิยมโดยรัฐที่ถูกนำมาใช้โดยประเทศจีนควรได้รับเครดิตที่ทำให้ประเทศจีนจากเดิมก่อนปี 1978 เป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ กลายเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งและเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก (Bremmer, 2010, หน้า 249-252)

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมจีนปัจจุบัน ไม่ได้มีเพียงแต่รัฐเป็นผู้นำหลักในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตลาดยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เข้ามามีส่วนต่อรองอำนาจรัฐในระบบนี้ Massot Pascale ได้อธิบายนิยามการเกิดขึ้นของตลาดว่า ตลาดเป็นระบบสถาบัน (Institutional system) ที่ประกอบด้วยโครงสร้างของวัสดุ (material) สถาบัน (institutional) บรรทัดฐาน (normative) และอำนาจ (power) ที่เชื่อมโยง และจำกัดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ไว้ด้วยกัน ได้แก่ บุคคล บริษัท รัฐ และองค์กร โดยมีโครงสร้างการกำกับดูแลตลาด (market's governance structure) ที่รวมถึงสถาบันที่เป็นทางการ (formal institution) หรือระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยน (rules of exchange) เช่น ระบบการตั้งราคา สกุลเงิน กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตลาดในการแข่งขัน ความร่วมมือระหว่างบริษัท (สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา) การสนับสนุนของสถาบันการเงิน และพลวัตรทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ Massot ยังได้นิยามคุณลักษณะของตลาดที่เน้นเรื่องความสัมพันธ์ของอำนาจในด้านการถ่วงดุลอำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาด (ซึ่งปกติโครงสร้างการแลกเปลี่ยนในตลาดมักไม่สมดุล ผู้มีอำนาจในตลาดมักได้เปรียบมากกว่า) อำนาจของกลุ่มอิทธิพล เช่น กลุ่มล็อบบี้ กลุ่มการเมือง หรือภูมิศาสตร์ทางการเมืองที่เป็นอุปสรรคต่อตลาด (เช่น ความตึงเครียดทางการค้าระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและจีนที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการค้าโลก) เป็นต้น ดังนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนดว่า การกำกับดูแลตลาดควรใช้กฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือไม่ และความสัมพันธ์ของอำนาจควรรวมศูนย์หรือกระจายในบริบทที่แตกต่างกันออกไป (Massot, 2020, หน้า 15-16) ซึ่งการวิเคราะห์การถ่วงดุลอำนาจของรัฐและตลาดของประเทศจีนปัจจุบันไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีเกมผลรวมเป็นศูนย์ (Zero sum game) ที่จะมีแต่ผู้แพ้หรือผู้ชนะเท่านั้น กล่าวคือ จะมีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ผลประโยชน์เท่านั้น แต่ทว่าเป็นการปรับตัวของรัฐให้มีผลประโยชน์ร่วมกับตลาดซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลจีนได้ทำตั้งแต่การปฏิรูป

เศรษฐกิจ (Massot, 2020, หน้า 5) โดยมีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ (Five-year plan) การกำหนดการถือครองธุรกิจโดยรัฐวิสาหกิจ และการเข้ามามีอิทธิพลในตลาดของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (the Chinese Communist Party: CCP) ซึ่งรัฐบาลจีนมีการปรับการวางแผนของรัฐเพื่อสนับสนุนเพื่อเพิ่มกลไกตลาดเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคม (socialist market economy) (Yeo, 2020, หน้า 97)

ระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคมของจีนตามการวิเคราะห์ของ Yukyung Yeo ระบุว่า รัฐบาลจีนให้ความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามระดับความสำคัญของชั้น (tiers) ทางเศรษฐกิจที่ถูกจัดลำดับจากการรับรู้ของผู้นำประเทศจีนตั้งแต่ในช่วงของประธานาธิบดี เหมา เจ๋อตง จนถึงผู้นำคนปัจจุบัน ประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง ประเทศจีนมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจโดยให้อำนาจการตัดสินใจจากบนลงล่าง มีลักษณะการทำงานของรัฐบาลวิสาหกิจที่ผนวกความร่วมมือกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน และกลไกการตลาด ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดกรอบนโยบายที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญในขณะนั้น รวมถึงการกำหนดระดับในการควบคุมของรัฐในแต่ละชั้นเศรษฐกิจ เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับที่ 8 ปี 1991-1995 รัฐบาลจีนได้กำหนดเสาหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศโดยมุ่งเน้นที่อุตสาหกรรมเครื่องยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเลียมและเคมีภัณฑ์ เครื่องยนต์ และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งรัฐได้จัดตั้ง State Planning Commission ขึ้น โดยมีหน้าที่ในการกำกับดูแลอุตสาหกรรมหลักเหล่านี้ในภาพรวมทางอ้อมในเชิงการออกนโยบายอุตสาหกรรม หรือการวางแผนพัฒนาระดับภูมิภาค การตั้งค่าเป้าหมายประจำปีเพื่อให้บรรลุตามแผนที่วางไว้ทั้งระยะกลาง และระยะยาว มากกว่าการเข้าไปแทรกแซงการบริหารจัดการโดยตรงในแต่ละอุตสาหกรรม ต่อมา State Planning Commission ได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็น the State Development and Planning Commission ในปี 1998 แต่หน้าที่หลักยังคงเป็นการควบคุมอุตสาหกรรมในภาพรวมทางอ้อม (Yeo, 2020, หน้า 98-100)

ในยุคที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจบริการมากกว่าเศรษฐกิจพื้นฐานอย่างเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ค่าแรงเฉลี่ยที่สูงขึ้น ทำให้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ของประเทศจีนลดลง ซึ่งกระทบกับโครงสร้างแรงงานที่ต้องเคลื่อนย้ายและปรับตัวไปสู่ตลาดแรงงานที่ต้องใช้ทักษะ (Shambaugh, 2016, หน้า 123) และทำให้รัฐบาลจีนมองเห็นแนวทางการปรับตัวการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ปัจจุบัน รัฐบาลสี จิ้น ผิงมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (the Fourth Industrial Revolution) มีการให้ความสำคัญกับบริษัทเทคโนโลยีและไอทีเอกชนยักษ์ใหญ่หลายบริษัท และอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า (Yeo, 2020, หน้า 101) รวมถึงมีการมุ่งเน้นเรื่อง AI และเทคโนโลยีที่สนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัลในแผนเศรษฐกิจ 5 ปี แต่ทว่า David Shambaugh มองว่า เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ที่ช่วยให้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แข่งขันได้

เกาหลีใต้ สามารถก้าวข้ามการติดกับดักรายได้ปานกลาง (middle income trap) ทำให้ประเทศพัฒนาและ เป็นต้นแบบเศรษฐกิจให้กับประเทศกำลังพัฒนาตาม ส่วนประเทศจีนนั้น เพิ่งเริ่มเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยังมีอุปสรรคที่ทำให้ประเทศจีนยังไม่สามารถก้าวพ้นการติดกับดักรายได้ปานกลางได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไปนั้นต้องมีระบบที่สนับสนุนให้เกิด เช่น ระบบการเงินที่ทันสมัย การเปิดกว้างของระบบการเมือง การใช้ปัจจัยความพร้อมของการผลิต (factor endowment) ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ต้นทุน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักสำหรับรัฐบาลจีนที่จะก้าวข้ามการเปลี่ยนแปลงในขณะที่เศรษฐกิจจีนอยู่ในระดับที่อิ่มตัวในปัจจุบัน และคาดการณ์ว่าอาจเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำเล็กน้อย และอาจจะกระทบต่อการลดทอนอำนาจทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Shambaugh, 2016, หน้า 124-126)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นต่างว่า ถึงแม้ประเทศจีนจะมีระบอบการปกครองที่เป็นแบบคอมมิวนิสต์ แต่ระบบเศรษฐกิจจีนมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปในแนวทางเศรษฐกิจทุนนิยม และเชื่อมั่นว่าประเทศจีนยังมีศักยภาพที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนตามแผนแม่บทที่วางไว้ในอนาคตที่จะให้เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นตัวนำพาการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจดิจิทัลทำให้รัฐบาลจีนต้องมีการปรับนโยบาย แผน กลยุทธ์ เพื่อให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนต่อไปได้ อีกทั้ง ยังคงต้องรักษาเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เป็นเพียงพรรคการเมืองเดียว ตั้งแต่การสถาปนาเป็นประเทศครั้งแรกตั้งแต่ปี 1949 ดังนั้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นเรื่องสำคัญที่มีอาจมองข้ามได้ Rui Hou วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดในมุมมองที่ให้ความสำคัญของการควบคุม Big Data ของรัฐต่อประชาชน ซึ่งการควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้เกิดจากรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว แต่หากเกิดจากการที่บริษัทเอกชนที่เรียกว่า Internet-opinion company (IOC) ที่รวมถึงบริษัทเทคโนโลยี บริษัทสื่อ และบริษัทตัวแทนซึ่งเป็นบริษัทที่แสวงหาผลกำไรจากการขายข้อมูลให้แก่รัฐในการจัดการความคิดเห็นของประชาชนทางอินเทอร์เน็ต (Internet-opinion management) โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซอฟต์แวร์ต่างๆ ในการช่วยรัฐบาลควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การเขียนสรุปรายงานเกี่ยวกับความคิดเห็นในอินเทอร์เน็ต การเทรนนิ่งโปรแกรม robot commentators และการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ที่ช่วยลบข้อมูลเป็นการต่อต้านรัฐบาล และสนับสนุนข้อมูลความคิดเห็นของรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้น ในยุคที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต รัฐบาลจีนที่จะใช้ประโยชน์จากการควบคุม Big Data เพื่อให้ประชาชนยอมรับรัฐบาล โดยการซื้อข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจาก IOC เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนเห็นแต่ด้านดีของรัฐบาล และลดความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม (Hou, 2020, หน้า 2249-2251)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเชิงปริมาณที่มุ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของจีน เช่น งานวิจัยที่ศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีที่แบ่งตามระดับ

ความสำคัญของชั้นทางเศรษฐกิจ (Yeo, 2020) หรือเป็นการศึกษาปัจจัยและผลการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจจีนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (CAICT, 2020; Miura, 2018; Zhang และ Chen, 2019; OECD, 2020) ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในมิติที่แตกต่างกันออกไป เช่น Lynette H. Ong ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรัฐ ตลาด และสังคมในระบบทุนนิยมโดยรัฐ ในรูปแบบของการต่อรองโดยใช้ตัวแทนคนกลางในการเป็นตัวแทนประชาชนเพื่อต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาล หรือ Rui Hou อธิบายความสัมพันธ์ของรัฐและตลาดในมุมมองที่ให้ความสำคัญของการควบคุม Big Data โดยการควบคุมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตผ่านบริษัทเอกชน เพื่อให้ประชาชนเห็นแต่ข้อดีของรัฐบาล และลดความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม ทั้งนี้ งานวิจัยที่กล่าวมายังไม่ได้อธิบายในมุมมองการวิจัยเชิงผสมโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในการวิเคราะห์การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล เนื่องจากประเทศจีนให้ความสำคัญกับรัฐซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดการพัฒนาประเทศ (state-led development)

4.วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ในส่วนของการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัลจะใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์สัดส่วนของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ปี 2005-2019 และการวิเคราะห์การปรับให้เป็นระบบดิจิทัลตามภาคส่วนในโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก 3 ภาค ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการในปี 2019 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี และข้อมูลสถิติจากเว็บไซต์ทางการต่างๆ ของประเทศจีน และวารสารวิชาการ จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาใช้ประกอบการศึกษาในส่วนของวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ครอบคลุมเนื้อหาแผนยุทธศาสตร์ชาติจีน รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศ นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์ โดยการใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารของข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ วารสารวิชาการ หนังสือ รายงานข่าว รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ จากนั้น ทำการแยกประเภทและจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ รวมถึงสรุปสาระตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเอกสารโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ หลังจากนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

โดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหา แนวคิดจากเอกสารที่รวบรวม เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้างของเนื้อหาและขอบเขตอย่างละเอียด เพื่อศึกษาตามประเด็นที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นทำการสรุปผลการวิจัย และนำเสนอข้อเสนอแนะการวิจัย

5.ผลการวิจัย

การที่ประเทศจีนให้ความสำคัญด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อพัฒนาประเทศ ส่วนหนึ่งมาจากรัฐบาลจีนได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายทั้งสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในส่วนนี้จะอธิบายถึงแผนยุทธศาสตร์ชาติจีนโดยสังเขป รวมถึงแผนกลยุทธ์โดยรวมของประเทศจีน เพื่อให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาประเทศทั้งองค์ภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศจีน จากนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศจีน

1. แผนยุทธศาสตร์ชาติจีน เป็นแผนระยะยาวที่รัฐบาลจีนวางแผนการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาผลประโยชน์ของชาติ จัดทำขึ้นโดยการประเมินสภาพแวดล้อม และภัยคุกคามของประเทศจีนอย่างครอบคลุมทุกด้าน ความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์ชาติจีนขึ้นอยู่กับพลวัตที่สำคัญหลายประการตามแต่ปัจจัย และช่วงระยะเวลาของแผนที่กำหนด แผนยุทธศาสตร์ชาติจีนแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) แผนระยะสั้น บริบททางการเมืองภายในประเทศอาจมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด 2) แผนระยะกลาง แนวโน้มในด้านทหาร การทูต และเศรษฐกิจจะมีความสำคัญอย่างมาก และ 3) แผนระยะยาว พลวัตอื่น ๆ รวมถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science & Technology: S&T) ข้อมูลประชากร และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (เช่นแนวโน้มของสภาพภูมิอากาศและมลพิษ) จะถือว่ามีความเกี่ยวข้องมากขึ้นในแผนระยะยาว ตามรูปที่ 1 (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 4-5)

รัฐบาลจีนยังได้จัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนนโยบายแห่งชาติในแต่ละด้านขึ้นซึ่งมีความละเอียด และความเฉพาะเจาะจงของแผนมากกว่าแผนยุทธศาสตร์ชาติ และเน้นที่แผนระยะกลางมากกว่าระยะยาว ผู้นำจีนได้กำหนดแผนห้าปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนนโยบายนี้จึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความรูปธรรมมากขึ้น ออกแบบมาเพื่อรักษาเสถียรภาพภายใน และการทำงานร่วมกันทางสังคม เสริมสร้างการควบคุมการทำงานจากส่วนกลางของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาลจีน ส่งเสริมการทูตที่มีประสิทธิภาพ รักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้า พัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีน และยกระดับและปรับปรุงประสิทธิภาพการต่อสู้ของกองทัพปลดปล่อยประชาชน (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 11) ตามรูปที่ 2

จากแผนนโยบายแห่งชาติสามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศไทย (China's national core interests) ปัจจุบันซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน (Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 11-12) คือ 1) ความมั่นคง (Security) เน้นการรักษาระบบการเมืองพื้นฐานของจีนและความมั่นคงของชาติที่พรรคคอมมิวนิสต์ปกครองประเทศ 2) อธิปไตย (Sovereignty) เน้นเรื่องการปกป้องอธิปไตยของชาติ การแบ่งเขตดินแดน และการรวมชาติ 3) การพัฒนา (Development) เน้นการรักษาเงื่อนไขระหว่างประเทศสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน 4) ความสำคัญของผลประโยชน์ในต่างประเทศของจีน (Importance of China's overseas interest) เน้นการรักษาแหล่งพลังงาน การเดินเรือเชิงยุทธศาสตร์ และพลเมือง (เพิ่มในปี 2013) 5) กลยุทธ์ด้านวิทยาศาสตร์ (Science of Strategy) มุ่งเน้นการพัฒนาด้านใหม่ เช่น อวกาศ ไซเบอร์ และแม่เหล็กไฟฟ้า (เพิ่มในปี 2015) และ 6) การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในเวทีต่างๆระดับนานาชาติ (Global Presence) (เพิ่มในปี 2017)

ผู้นำจีนมีวิสัยทัศน์ที่ทะเยอทะยานสำหรับสามทศวรรษข้างหน้า ผลประโยชน์หลักแห่งชาติของประเทศไทยจีนแสดงให้เห็นถึงความทะเยอทะยานอย่างเปิดเผยและโดดเด่นยิ่งขึ้นในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้ความสำคัญกับบริบททั่วโลกมากขึ้น จีนพยายามเป็นศูนย์กลางของอำนาจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกโดยใช้ทั้งอำนาจแข็ง (hard power) และอำนาจอ่อน (soft power) จะเห็นได้จากความพยายามจัดทำโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือการจัดการความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ เป็นต้น ส่วนภายในประเทศ การพยายามรักษาเสถียรภาพของ 3 สถาบันหลักของชาติ CCP-PLA-PRC ยังคงเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาลจีน (Glodstein, 2020, หน้า 180; Oterbulbul, 2021; Scobell, และคนอื่นๆ, 2020, หน้า 13)

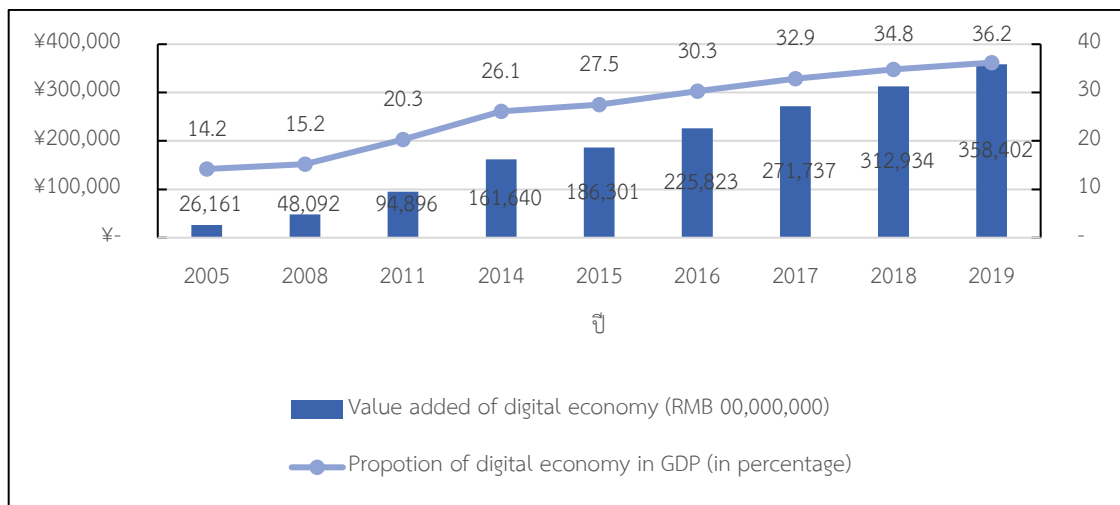
2. นโยบายด้านดิจิทัลที่สำคัญและโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

ในการที่จะสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้นมานั้น โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมิติใหม่ของจีนทั้งทางด้านอุปทานและอุปสงค์ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต นโยบายด้านดิจิทัลของจีนที่สนับสนุนด้านอุปทานจึงแบ่งออกเป็น 3 ระยะ (Wei และ Xin, 2020, หน้า 4-6) คือ ระยะที่ 1 ผลักดันให้โครงสร้างพื้นฐาน broadband ได้รับความนิยมน้อยกว่าครอบคลุมในปี 2013 รัฐบาลจีนได้ออกแผน the Broadband China Strategy and Its Implementation Plan และภารกิจสำคัญในการเร่งสร้างเครือข่าย broadband (Wei และ Xin, 2020, หน้า 4) ระยะที่ 2 เร่งการบูรณาการอินเทอร์เน็ตเข้ากับเศรษฐกิจที่แท้จริงเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ ถูกนำเสนอในรายงาน the 2015 Government Work Report, the internet Plus Action Plan ซึ่งเป็นการออกแบบแผนการบูรณาการอินเทอร์เน็ตแบบบนลงล่างที่จะขยายฐานผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้บริโภคไปจนถึงภาคการผลิต และการยกระดับอุตสาหกรรม เพิ่มขีดความสามารถด้านนวัตกรรมทางอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ข้อได้เปรียบใหม่ และเครื่องมือใหม่ๆ ในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคม โดยบูรณาการเศรษฐกิจดั้งเดิมเข้ากับเศรษฐกิจดิจิทัล (The SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES & HUMANITIES

State Council, PRC, 2016) ระยะที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทุกประเภทเพื่อขับเคลื่อนประเทศให้มีความทันสมัย รัฐบาลจีนมองว่า ระบบเครือข่ายข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่งหากจีนต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงได้ออกแนวนโยบายกลยุทธ์ในการพัฒนาข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นในปี 2016 (the Outline of National Information Technology Development Strategy) เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศในอีก 10 ปีข้างหน้า

การเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลในประเทศจีนกระทบผู้มีส่วนได้เสียหลายส่วนไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงาน ด้านห่วงโซ่อุปสงค์อุปทาน การค้าและการลงทุน รัฐบาลจีนก็เช่นเดียวกันที่จะต้องมีการปรับนโยบายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รวมถึงการปรับสถาบัน ระบบกฎหมาย และกฎระเบียบ เพื่อรับมือกับความเสี่ยงและความท้าทายที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ส่งเสริมแผนยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของภาคบริการ อุตสาหกรรม และการเกษตร และเป็นประโยชน์ต่อการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Wei และ Xin, 2020, หน้า 7) ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงให้ความสำคัญในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลโดยการออกนโยบายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัล (Zhang และ Chen, 2019, หน้า 6) เช่น การออกกฎหมายควบคุมอุตสาหกรรมดิจิทัลในช่วงแรกแบบไม่เข้มงวดมากนักเพื่อให้เกิดนวัตกรรมจึงทำให้เป็นส่วนสนับสนุนให้อุตสาหกรรมนี้เติบโตอย่างรวดเร็วในประเทศจีน อย่างไรก็ตาม จีนยังมีข้อกังวลเรื่องการเก็บรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลซึ่งในอนาคตควรจะต้องมีการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมดิจิทัลอย่างรวดเร็ว

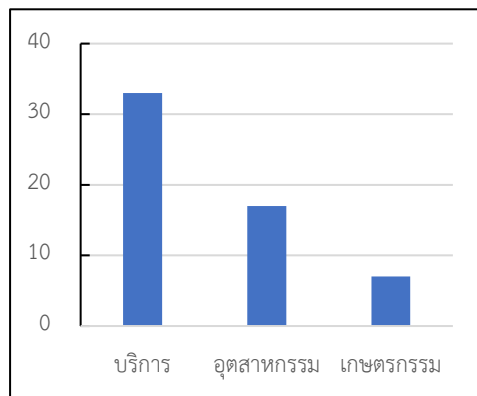
ภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศจีนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นไปอย่างมั่นคงและมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2019 เศรษฐกิจดิจิทัลได้กลายเป็นหนึ่งในเสาหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน ขนาดของมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจดิจิทัลเพิ่มขึ้นจาก 2.6 ล้านล้านหยวนในปี 2005 เป็น 35.8 ล้านล้านหยวนในปี 2019 สัดส่วนของเศรษฐกิจดิจิทัลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เพิ่มขึ้นปีต่อปี โดยในปี 2019 สัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36.2 จากร้อยละ 14.2 ในปี 2005 คิดเป็นอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นต่อปีเท่ากับร้อยละ 1.4 (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 สัดส่วนมูลค่าของเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนตั้งแต่ปี 2005-2019

ที่มา: CAICT, 2020, หน้า 4 และ 8

หากวิเคราะห์ในโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก 3 ภาคส่วน โดยรวมแล้วพบว่า ภาคบริการมีการปรับตัวให้เป็นระบบดิจิทัลมากที่สุด โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33 ในปี 2017 ภาคอุตสาหกรรมยังมีการใช้ระบบดิจิทัลไม่มากนัก โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 17 ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีการนำระบบดิจิทัลไปใช้น้อยที่สุด นัก โดย ICT มีส่วนทำให้มูลค่าเพิ่มของภาคส่วนนี้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 7 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 การปรับให้เป็นระบบดิจิทัลตามภาคส่วน (ร้อยละของมูลค่าที่เพิ่มขึ้น)

ที่มา: Zhang และ Chen, 2019, หน้า 8)

นอกจากนี้ การปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลในแต่ละภูมิภาคของจีนแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างอุตสาหกรรมในแต่ละเมือง ซึ่งในปี 2019 หัวเมืองใหญ่ที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงมีแนวโน้มที่จะปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัลได้มากกว่าเมืองที่มีระดับเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า เช่น หากวัดในเชิงมูลค่า มณฑลและเมืองที่มีมูลค่าเศรษฐกิจดิจิทัลสูงกว่า 1 ล้านล้านหยวน มีฐานเศรษฐกิจ

ด้านอุตสาหกรรมสารสนเทศที่แข็งแกร่ง ได้แก่ มณฑลกว่างตุง มณฑลเจียงซี มณฑลส่านซี และเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง หากวัดในเชิงสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP นครปักกิ่งและเซี่ยงไฮ้ มีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่าร้อยละ 50 รองลงมาคือ มณฑลกว่างตุง มณฑลเจ้อเจียง มณฑลเจียงซู และมณฑลฝูเจี้ยน มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 40 และมณฑลหรือนครที่มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 30 คือ นครฉงชิ่ง มณฑลหูเป่ย์ มณฑลเหอหนาน มณฑลเหอเป่ย์ เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง และมณฑลเสฉวน ซึ่งอุตสาหกรรมสารสนเทศสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และเมืองเหล่านี้มีความสามารถด้านนวัตกรรมที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามเมืองหลักอย่างมณฑลกว่างตุง นครปักกิ่ง มณฑลเจียงซูที่มีสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP มากกว่าร้อยละ 15 ของทั้งพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก ในส่วนของมณฑลและเมืองในภาคกลางและภาคตะวันตกยังมีสัดส่วนเศรษฐกิจดิจิทัลต่อ GDP ต่ำกว่าร้อยละ 5 หากวัดในเชิงอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจดิจิทัลพบว่า มณฑลกุ้ยโจว และมณฑลฝูเจี้ยน มีอัตราการเติบโตมากที่สุดถึงร้อยละ 20 (CAICT, 2020, หน้า 8-9)

หากวิเคราะห์ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างทุนนิยมโดยรัฐและการกำกับดูแลไซเบอร์จะเห็นได้ว่า ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมาจะเห็นว่า เศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพิ่มมูลค่าสินค้าและรายได้แก่ประเทศจีนสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งเกิดขึ้นคู่ขนานกับระบบเศรษฐกิจเดิมที่เป็นระบบทุนนิยมโดยรัฐและอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตเริ่มมีผลต่อการเมือง และการพัฒนาสังคมในประเทศจีน ทำให้รัฐตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อสถาบันการเมืองและสังคมในอนาคตจึงได้จัดตั้งสถาบันเพื่อออกกฎ ข้อระเบียบต่างๆ ในการกำกับดูแลไซเบอร์ เช่น the Cyberspace Administration of China (CAC) (Miao และ Lei, 2016, หน้า 337-338) เมื่อประเทศจีนเริ่มสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัลได้เพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว และเพิ่ม GDP ให้กับประเทศอย่างเห็นได้ชัด รัฐบาลจีนได้เล็งเห็นความสำคัญด้านอธิปไตยทางไซเบอร์ (cyber sovereignty) โดยในปี 2016 CAC ได้ออกเอกสารคู่มือ the Guideline of National Information Development Strategy ขึ้นเพื่อควบคุมการพัฒนาข้อมูลแห่งชาติในอีก 10 ปีข้างหน้า ซึ่งในคู่มือระบุไว้ให้องค์กรต้องปฏิบัติตามข้อบังคับโดยมี CAC เป็นศูนย์กลาง มีทีมผู้นำ CAC ในการพิจารณา กลั่นกรอง และออกนโยบายที่สำคัญ (Miao และ Lei, 2016, หน้า 338)

โครงสร้างอำนาจการบริหารประเทศโดยสมาชิก Politburo Standing Committee (PBSC) ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ยังแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่สำคัญด้านไซเบอร์ การพัฒนา และความมั่นคงของชาติถูกรวมศูนย์กลางอำนาจการบริหารและควบคุมโดยประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง เช่น ตำแหน่ง Internet Security and Information Leading Group Director (LGD), CMC's National Defense and Military Reform LGD, Comprehensively Deepening Reforms LGD, และ National Security Commission Chairman (Lee, 2017, หน้า 335) อีกทั้ง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนปี 2020 ระบุทิศทางสนับสนุนการพัฒนา

เศรษฐกิจดิจิทัลถือว่า ควรปฏิบัติตามแนวความคิดสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีน (Socialism with Chinese Characteristics) ของประธานาธิบดีสี จิ้น ผิง โดยตอบสนองภารกิจหลักคือ ให้ยึดกับปรัชญาการพัฒนาใหม่ การพัฒนาที่มีคุณภาพระดับสูง และการปฏิรูปโครงสร้างอุปทาน การสร้างระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ การสร้างอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง และเป็นประเทศแห่งไซเบอร์รวมถึงการพัฒนาสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (CAICT, 2020, หน้า 33) ปัจจุบัน รัฐบาลสี จิ้น ผิงมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (the Fourth Industrial Revolution) มีการให้ความสำคัญกับบริษัทเทคโนโลยีและไอทีเอกชนยักษ์ใหญ่หลายบริษัท และอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า รวมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มการทำงานใหม่โดยแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรี Liu He เป็นผู้นำของ Leading Small Group of Science and Technology and State-Owned Enterprises Reform เพื่อกำกับและควบคุมภาคอุตสาหกรรมใหม่นี้ (Yeo, 2020, หน้า 101) David Shambaugh (2016, หน้า 125-126) ได้สนับสนุนข้อคิดเห็นที่ประธานาธิบดีสีเป็นผู้นำต่อต้านลัทธิเสรีนิยม โดยสังเกตจากหลักฐานเหตุการณ์ปราบปรามทุกรูปแบบของความขัดแย้ง และการเคลื่อนไหวทางสังคมอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ถูกควบคุมอย่างมาก และสื่อหลากหลายรูปแบบถูกคัดกรองหรือถูกระงับการเผยแพร่ รวมถึงการออกกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ การกำกับดูแล และความปลอดภัยทางไซเบอร์ การปฏิรูปในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน รัฐวิสาหกิจ (State-owned enterprises: SOEs) เป็นต้น กรณีศึกษาของบริษัท Alibaba ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่การค้าออนไลน์ของจีนถูกรัฐบาลจีนสั่งปรับ 2.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เนื่องจากได้ฝ่าฝืนกฎหมายต่อต้านการผูกขาดของประเทศโดยกีดกันคู่แข่งผู้ค้าออนไลน์รายอื่น กระทบต่อนวัตกรรมเศรษฐกิจดิจิทัล และส่งผลเสียต่อผลประโยชน์ของผู้บริโภค ในการดำเนินธุรกิจตอนนี้ Alibaba จึงต้องมีความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น (Zhong, 2021) จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการดำเนินนโยบายควบคุมแบบบนลงล่างและการรวมศูนย์อำนาจของระบบเศรษฐกิจการตลาดเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนที่รัฐเป็นผู้นำในการดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศ

6.อภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจีนต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ และตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล จะเห็นได้ว่า การเมืองของประเทศจีนมักมีผลต่อประเด็นการวิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์ เนื่องจาก เป็นประเทศที่ใช้ระบบสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะแบบจีน เป็นระบบ bureaucratic-authoritarian หมายถึง จีนไม่ได้เป็นประเทศที่ใช้ระบอบประชาธิปไตยเหมือนประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา แต่อีกนัยหนึ่ง จีนก็ไม่ได้เป็นประเทศที่ใช้ระบอบเผด็จการที่ปกครองโดยผู้นำคนเดียว หรือแค่กลุ่มคนเล็กๆ อย่างประเทศในทวีปแอฟริกา หรือ ในประเทศแถบละตินอเมริกาในช่วงปี 1960-1970 หรือการปกครองโดยครอบครัว Castro ในประเทศคิวบาตั้งแต่ปี 1959 หรือการปกครองโดยครอบครัว Kim

ในเกาหลีเหนือตั้งแต่ปี 1946 ประเทศจีนมีพรรคคอมมิวนิสต์จีนอยู่บนโครงสร้างสูงสุดของระบบการปกครอง ผู้นำพรรคจะเป็นผู้สั่งการโดยตรงในรัฐบาลและทางทหาร อำนาจและการตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้นำหรือกลุ่มผู้นำ ใน LDG ระบอบการปกครองเป็นลำดับขั้น ถ่ายโอนอำนาจจากบนลงล่าง พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะเป็นผู้แต่งตั้ง ตำแหน่งผู้นำมณฑลและเมืองทั้งหมด รวมถึงตำแหน่งที่สำคัญทั้งหมด (Kroeber, 2016, หน้า 19) ดังนั้น การที่ประเทศจีนที่มีระบบการปกครองเฉพาะแบบดังที่กล่าวมานี้ พรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยเฉพาะผู้นำพรรคอย่าง นายสี จิ้น ผิงต้องเผชิญกับความท้าทายของโลกเศรษฐกิจปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากกว่าเดิมโดยเฉพาะในยุคที่มีอินเทอร์เน็ตผูกโยงเข้ากับชีวิตประจำวันของคนในประเทศไม่มากนักน้อย

ความท้าทายนี้ยังส่งผลต่อการออก ปรับแผนกลยุทธ์ นโยบาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ทันและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัล รัฐบาลจีนยังใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งผลลัพธ์สุดท้าย คือ ความชอบธรรมในการปกครองประเทศที่สอดคล้องกับผลประโยชน์หลักแห่งชาติ 6 ด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐบาล และ พรรคคอมมิวนิสต์จีนในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการออกแผนนโยบายด้านดิจิทัลของจีนที่สนับสนุนด้านอุปทาน 3 ระยะ การรวมศูนย์อำนาจการควบคุมเศรษฐกิจดิจิทัลไว้ที่ศูนย์กลาง คือ PSC และ LDG การแทรกแซงของ รัฐในตลาดดิจิทัล และการเซ็นเซอร์ความคิดเห็น หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ประชาชนเห็นแต่ภาพด้านบวกของรัฐโดยการจ้างบริษัทเอกชนที่รัฐสามารถควบคุมได้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ ที่ช่องว่างระหว่างรัฐและตลาดมีน้อยของระบบทุนนิยมโดยรัฐในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของจีนที่รัฐยังเป็นผู้ดำเนินการปรับใช้กลยุทธ์ และนโยบายที่เหมาะสมอย่างใกล้ชิดกับตลาดให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแผนฯ ฉบับที่ 12-14 ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปในภาคอุตสาหกรรมที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการเพิ่มรายได้ของประเทศ ความพยายามที่จะนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ ภาคอุตสาหกรรมดั้งเดิมเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ภาคเกษตร ภาคการผลิตและการค้า ภาคการเงินและการธนาคาร เป็นต้น

หากย้อนศึกษาอดีตการปฏิรูปเศรษฐกิจจีนตั้งแต่ปี 1978 โดยประธานาธิบดี เต็ง เสี่ยว ผิง พบว่า รัฐมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ (Command Economy) ที่รัฐเป็นผู้กำหนดอุปสงค์ อุปทานทั้งหมดในตลาดซึ่งบิดเบือนกลไกการตลาด และทำให้เศรษฐกิจจีนก่อนหน้านี้ล้มเหลวซึ่งเป็นบทเรียนที่สำคัญของรัฐที่จะไม่ให้เกิดซ้ำรอย เป็นระบบที่เข้าใกล้ระบบทุนนิยม (Market Economy) ในแบบฉบับเฉพาะของจีนที่รัฐยังเป็นผู้นำ และควบคุมการพัฒนา และในบางส่วนของกิจกรรมเศรษฐกิจก็สามารถให้เป็นไปกลไกทางการตลาดได้ อย่างเช่น ในช่วงแรกของการปฏิรูประบบราคาโดยใช้ระบบ Two-tier pricing system ที่รัฐอนุญาตให้ด้านอุปสงค์ของราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกการตลาด แต่ในด้านอุปทานของราคาสินค้า รัฐบาลยังต้องควบคุมราคาสินค้าไว้อยู่เพราะในช่วงแรกรัฐบาลเป็นผู้กำหนดราคา

วัตถุดิบและสินค้าในตลาดเองทั้งหมด ไม่มีราคากลาง จึงเกรงว่าหากปล่อยให้มีการตั้งราคาเองทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานตามกลไกตลาด อาจทำให้เกิดการหาผลประโยชน์ของผู้ค้าในการตั้งราคาขายที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง และเดือดร้อนถึงประชาชน เพราะในช่วงนั้นประชาชนยังมีรายได้ไม่มากนักจึงต้องมีการควบคุมต้นทุนราคาสินค้าไว้ ภายหลังมีการปรับเปลี่ยนให้เป็นไปตามกลไกการตลาดทั้งสองด้านแล้ว หรืออีกกรณีการปฏิรูปตลาดอสังหาริมทรัพย์ในช่วงแรกที่รัฐปล่อยลอยตัวราคาอสังหาริมทรัพย์ของ SOEs ในเมืองที่ผู้ขายใช้ช่องว่างของราคาที่ไม่เคยมีราคากลางมาก่อน สามารถตั้งราคาไว้สูงกว่าความเป็นจริงมากเนื่องจากอุปสงค์อสังหาริมทรัพย์ค่อนข้างสูง เป็นเหตุให้เกิดความไม่เท่าเทียมของรายได้อย่างมากในช่วงหนึ่ง รัฐจึงต้องเข้ามาแทรกแซงโดยการตั้งเพดานราคาอสังหาริมทรัพย์ จนกระทั่งอุปสงค์ อุปทานของภาคอสังหาริมทรัพย์เป็นไปตามกลไกตลาด ผู้นำจีนหลังจากนายเหมา เจ๋อตง เรียนรู้จากเหตุการณ์ความล้มเหลวในอดีต การประท้วงของประชาชน เช่น Hundred Flowers Campaign Movement, Great Leap Forward Movement, Democracy Wall, และ 1989 Tiananmen Square protests สามารถระงับถึงเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและรัฐบาล ดังนั้น รัฐบาลจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าในอดีต เมื่อประชาชนพอใจผลการทำงานของรัฐบาล ผู้นำรัฐเชื่อว่าการประท้วงจะไม่เกิดขึ้นซ้ำรอยอดีต หรือถ้ามีแนวโน้มความขัดแย้งระหว่างรัฐและสังคม รัฐก็จะใช้อำนาจการปกครองโดยชอบธรรมขจัดความขัดแย้งเหล่านั้นเสีย ดังในกรณีปัจจุบันที่รัฐปรับใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งรัฐ แต่ทว่าการควบคุมตลาดของรัฐที่มากเกินไปอาจกระทบต่อการสร้างนวัตกรรม หรือขัดขวางการแข่งขันอย่างเสรีจากคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงกว่าจากต่างชาติ ซึ่งกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศที่พึ่งได้รับหากใช้กลไกทางการตลาดอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ดี สิ่งที่รัฐควรคำนึงถึงเมื่อเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลคือ ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาค หากวิเคราะห์จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล จะเห็นได้ว่า มณฑลหรือเมืองที่รัฐบาลจีนสนับสนุนในอุตสาหกรรมนี้อยู่ในฝั่งชายฝั่งทะเลตะวันออกแทบทั้งสิ้น ซึ่งเดิมทีภูมิภาคนี้เป็นตำแหน่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจก่อนอยู่แล้วตั้งแต่ช่วงแรกของการปฏิรูปเศรษฐกิจของแผนฯ 5 ปี ฉบับแรกในสมัยของประธานาธิบดีเติ้ง ที่มีลักษณะภูมิประเทศติดชายฝั่งทะเลที่เอื้ออำนวยต่อการค้าขายและลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ มีประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง และไต้หวันเป็นหุ้นส่วนการค้าที่สำคัญ โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญถูกวางระบบไว้หมดแล้ว ทำให้ภูมิภาคนี้เป็นแหล่งที่มีศักยภาพสูงในการรองรับการลงทุนของธุรกิจนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใหม่อย่างอุตสาหกรรมดิจิทัล ดังนั้น ช่องว่างของการพัฒนาอุตสาหกรรมระหว่างภูมิภาคตะวันตก ภาคกลางที่มุ่งเน้นด้านเกษตรกรรมและการผลิตขั้นพื้นฐาน และภูมิภาคชายฝั่งตะวันออกที่มุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมดิจิทัลกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภูมิภาคดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ อาจจะกระทบถึงเสถียรภาพของรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์จีน และความมั่นคงภายในประเทศ ฉะนั้น การกระจายรายได้

อย่างเท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาคเป็นสิ่งที่เร่งด่วนที่รัฐควรทำในลำดับแรกๆ ในการสร้างสมดุลระหว่างรัฐและตลาดในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลนี้

7. ข้อเสนอแนะ

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศจีนนอกจากจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดแล้วจากงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้อ่านสามารถต่อยอดงานวิจัยในส่วนการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้าสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น รวมถึงการที่รัฐพยายามที่จะรักษาความชอบธรรมในการปกครองประเทศในยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารเข้าหาถึงกันทั่วโลก แนนอนว่าการรักษา status quo เป็นสิ่งท้าทายที่ทั้งฝ่ายรัฐและสังคมต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนไว้

8. เอกสารอ้างอิง

- Andrew Scobell, Edmund J. Burke, Cortez A. Cooper III, Sale Lilly, Chad J.R. Ohlandt, Eric Warner, และ J.D. Williams. (2020). *China's Grand Strategy: Trend, Trajectories, and Long-Term Competition*. Santa Monica, Calif: The RAND Corporation. เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021.
- Anthony GO Yeh. (2015). Economic transition and urban transformation of China: The interplay of the state and the market. *UrbanStudies*, 52(15), 2822-2848.
- Arthur R. Kroeber. (2016). Overview: China's Political Economy. ใน Arthur R. Kroeber., *China's Economy. What everyone needs to know* (หน้า 20). New York: Oxford University Press.
- Avery Glodstein. (2020). China's Grand Strategy under Xi Jinping: Reassueance, Reform, and Resistance. *International Security*, 45(1), 164-201.
- CAICT. (2020). *Digital Economy Development in China (2020)*. Beijing: China Academy of Information and Communications Technology (CAICT). เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021 จาก <http://www.caict.ac.cn/english/research/whitepapers/202007/P020200728343679920779.pdf>.
- CNNIC. (2011). *Statistic Report on Internet Development in China*. China Internet Network Information Center. เรียกใช้เมื่อ 17 May 2021 จาก <https://www.cnnic.com.cn/IDR/ReportDownloads/201209/P020120904420388544497.pdf>

- CNNIC. (2021). *The 47th Statistical Report on China's Internet Development*. China Internet Network Information Center. เรียกใช้เมื่อ 17 May 2021 จาก <https://www.cnnic.com.cn/IDR/ReportDownloads/>.
- David Shambaugh. (2016). Contemplating China's Future. *The Washington Quarterly*, Fall, 121-130.
- Ian Bremmer. (2010). The end of the free market: who wins the war between states and corporations? *European View*, 9, 249-252.
- Ilias Alami, Adam D. Dixon, และ Emma Mawdsley. (2021). State Capitalism and the New Global D/development Regime. *A Radical Journal of Geography*, 4(0), 1-25.
- Jonathan Woetzel, Jeongmin Seong, Kavin Wei Wang, James Manyika, Michael Chui, และ Wendy Wong. (August 2017). *China's Digital Economy: A leading global force*. เข้าถึงได้จาก Mckinsey Global Institution: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/featured%20insights/China/Chinas%20digital%20economy%20A%20leading%20global%20force/MGI-Chinas-digital-economy-A-leading-global-force.ashx>.
- Longmei Zhang, และ Sally Chen. (17 January 2019). *IMF Working Papers*. เข้าถึงได้จาก International Monetary Fund: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/01/17/Chinas-Digital-Economy-Opportunities-and-Risks-46459>.
- Lynette H. Ong. (2019). Engaging Huangniu (brokers): Commodification of State-Society Bargaining in China. *Journal of Contemporary China*, 28(116), 293-307.
- OECD. (2020). *A Roadmap Toward a Common Framework for Measuring the Digital Economy: Report for the G20 Digital Economy Task Force*. Saudi Arabia: OECD. เรียกใช้เมื่อ 28 05 2021 จาก <https://www.oecd.org/sti/roadmap-toward-a-common-framework-for-measuring-the-digital-economy.pdf>.
- Pascale Massot. (2020). The state of the study of the market in political economy: China's rise shine light on conceptual shortcomings. *Competition & Change*, 4(0), 1-27.

- Raymond Zhong. (9 April 2021). *China Fines Alibaba \$2.8 Billion in Landmark Antitrust Case*. เข้าถึงได้จาก The New York Times: <https://www.nytimes.com/2021/04/09/technology/china-alibaba-monopoly-fine.html>.
- Rui Hou. (2020). The commercialisation of Internet-opinion management: How the market is engaged in state control in China. *new media & society*, 22(12), 2238-2256.
- Sangkuk Lee. (2017). An Institution Analysis of Xi Jinping's Centralization of Power. *Journal of Contemporary China*, 26(105), 325-336.
- Selim Oterbulbul. (20 02 2021). *Rebranding China's Global Role: Xi Jinping at the World Economic Forum*. เรียกใช้เมื่อ 25 05 2021 จาก E-International Relations: <https://www.e-ir.info/2021/02/20/rebranding-chinas-global-role-xi-jinping-at-the-world-economic-forum/>.
- The State Council, PRC. (1 Feb 2016). *Internet Plus Adds Vitality to Chinese Economy*. เข้าถึงได้จาก The State Council, PRC: http://english.www.gov.cn/policies/infographics/2016/02/01/content_281475282266463.htm.
- Weishan Miao, และ Wei Lei. (2016). Policy review: The Cyber space Administration of China. *Global Media and Communication*, 12(3), 337-340.
- Yuji Miura. (2018). China's Digital Economy-Assessing Its Scale, Development Stage, Competitiveness, and Risk Factors. *RIM Pacific Business and Industries*, XVIII(70), 1-27.
- Yukyung Yeo. (2020). The origin of China's distinctive tiered economy. *China Information*, 34(1), 88-108.